(૬૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. (૨૪)

૧. કઓ **કાઈઓ વાઈઓ માણસિઓ ઉસ્સુત્તો ઉમ્મગ્ગો અકપ્પો** અકરણિજ્જો

૨. ઉજ્જોયગરે **ધમ્મ તિત્થયરે જિણે અરિહંતે કિત્તઈસ્સં ચઉવીસંપિ કેવલી** ઉસભ

૩. ચઉરિંદિય **પંચિંદિય જીવજાણી પ્રીછી સ્વ સંબંધી શરીર માંહેલા પીડાકારી સ અપરાધી** વિગલેન્દ્રિય

૪. અબંભના **પચ્ચકખાણ મણિસોવનના પચ્ચકખાણ માલા વન્નગ વિલેવણના પચ્ચકખાણ સત્થ મુસલાદિક** સાવજ્જ

૫. જત્તા ભે **જવણિજ્જં ચ ભે ખામેમિ ખમાસમણો દેવસિયં વઈક્કમં** આવસ્સિયાએ

૬. સઈચ્છાએ **કાયાએ જઈને પાંચ આશ્રવ સેવવાના પચ્ચકખાણ** જાવજ્જીવાએ

૭. પાઢિયારૂ **પીઢ ફલગ સિજ્જા સંથારએણં ઓસહ ભેસજ્જેણં પડિલાભેમાણે** વિહરિસ્સામિ

૮. માહુરય વિહિં **જેમણ વિહિં પાણિય વિહિં મુહવાસ વિહિં વાહણ વિહિં ઉવાણહ વિહિં સયણ વિહિં** સચિત્ત

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. (૮)

	જવાબ		જવાબ
૧. નિમ્મલયરા	**વિશેષ નિર્મળ**	૨. સાવજ્જં	**સાવદ્ય (પાપકારી)**
૩. આઈગરાણં	**ધર્મની આદિ કરનારા**	૪. વય દુપ્પણિહાણે	**સામાયિકમાં વચન માઠું પ્રવર્તાવ્યું હોય**
૫. આણાએ	**વીતરાગદેવની આજ્ઞાનુસાર**	૬. પડિક્કમિઉં	**પાપથી નિવૃત્ત થવાને**
૭. અપ્પડિહય	**અપ્રતિહત**	૮. લોગ પઈવાણં	**લોકમાં દીપક સમાન**

(ઇ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. (૮)

	જવાબ		જવાબ
૧. વચનથી	**વયસા**	૨. ધર્મનાથ સ્વામીને	**ધમ્મં**
૩. પાળ્યું ન હોય	**ન પાલિયં**	૪. બીજાને બોધ પમાડનારા	**બોહયાણં**
૫. અન્યત્ર	**અન્નત્થ**	૬. સ્તુતિ કરાયેલા	**અભિથુઆ**
૭. દુષ્કૃત–પાપ	**દુક્કડં**	૮. સ્થાનને પામેલા	**ઠાણં સંપત્તાણં**

(ઈ) સામાયિકના દોષના આધારે લખો. (૩)

જવાબ

૧. મનનો ૯ મો – **અવિનય દોષ – દેવ, ગુરુ, ધર્મનો વિનય ન કરે.**

૨. વચનનો ૭ મો – **હાસ્ય દોષ – કોઈની ઠઠા મશ્કરી કરવી, પોતે હસવું, બીજાને હસાવવા.**

૩. કાયાનો ૪ થો – **સાવદ્યક્રિયા દોષ – સામાયિકમાં કોઈપણ પાપકારી કે હિંસાકારી પ્રવૃત્તિ કરે.**

(ઉ) નીચેનામાં ૩૨ દોષમાંથી કોનો કયો દોષ છે? તે લખો. (૩)

	જવાબ
૧. સામાયિકમાં સાધુ કહે એ બધું આપણે ન કરવાનું હોય.	**વચનનો સ્વચ્છંદ દોષ**
૨. સામાયિકમાં તપસ્વીની સેવા ન કરે.	**કાયાનો વૈયાવૃત્ય દોષ**
૩. સામાયિકમાં લોકો મારી વાહ વાહ કરે તેવી ઈચ્છા કરવી.	**મનનો યશોકીર્તિ દોષ**

(ઊ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૯)

૧. કાઉસ્સગ્ગ શા માટે કરવામાં આવે છે? (૨×૩)

જ. પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરવા માટે, આત્માને વિશેષ શુદ્ધ કરવા માટે, પાપકર્મોનો નાશ કરવા માટે, શલ્યોથી રહિત થવા માટે.

૨. મોક્ષની વિશેષતા દર્શાવતા શબ્દ કયા પાઠમાં છે? તે શબ્દ લખો.

જ. નમોત્થુણં. સિવ, મયલ, મરૂય, મણંત મકખય, મવ્વાબાહ અને મપુણરાવિત્તિ.

૩. સામાયિકમાં પાપના પગથિયા કયા તે લખીને અતિક્રમ અને અણાચાર એટલે શું?

જ. સામાયિકમાં પાપના પગથિયા અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર.
અતિક્રમ – લીધેલા વ્રતને તોડવાની ઈચ્છા કરવી. અણાચાર – વ્રતની મર્યાદાને તોડી સર્વથા વ્રત ભંગ કરવો.

૪. નમોત્થુણંમાં એકેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિયની ઉપમા બતાવતા શબ્દ કયા છે? (૧×૩)

જ. એકેન્દ્રિય – પુરિસવર પુંડરિયાણં, પંચેન્દ્રિય – પુરિસ સિંહાણં, પુરિસવર ગંધહત્થીણં

૫. સામાયિકમાં સાધુને ઘર બતાવવા જઈને આવ્યા પછી શું કરવું જોઈએ?

જ. ઈરિયાવહિયાનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો જોઈએ.

૬. ભગવાનનું સ્મરણ કરવાથી શું વધે છે?

જ. ભગવાનનું સ્મરણ કરવાથી જ્ઞાન અને શ્રદ્ધા વધે છે.

(એ) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૫)**

	જવાબ
૧. .... એટલે કાંટો. જેનાથી .... થાય.	**શલ્ય, પીડા**
૨. સામાયિકમાં .... નો ત્યાગ કરવામાં આવે છે.	**સાવદ્યયોગ**
૩. .... કાયાથી પંચાંગ નમસ્કાર કરવા.	**વંદિય**
૪. અરિહંત ભગવાને .... ક્ષય કર્યા છે.	**ચાર ઘાતીકર્મ**

[૨૦]

પ્ર.૨ (અ) સંસ્કાર વિભાગને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૧૫)**

૧. અભિગમ એટલે શું? અભિગમ ક્યારે સાચવવાના છે? ત્રીજો અભિગમ લખો. (૩×૩)

જ. અભિગમ એટલે પૂ. સાધુ–સાધ્વીજી પાસે જતા અથવા રસ્તામાં મળે ત્યારે પાળવા યોગ્ય નિયમો.
અભિગમ પૂ. સાધુ–સાધ્વીજી પાસે જાય ત્યારે સાચવવાના છે.
અંજલિકરણ – પૂ. સાધુ–સાધ્વીજીના દર્શન થતા બે હાથ જોડી મસ્તક નમાવવું (મત્થએણ વંદામિ કહેવું)

૨. જ્ઞાનવૃદ્ધિના બોલમાં વિનય, મૌન અને તપનો બોલ કેટલામો છે? તે બોલ લખો.

જ. ૬) ગુરુનો વિનય કરીને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે. ૪) મૌન રાખીને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે. ૧૧) કપટ રહિત તપ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.

૩. સામાયિક, વ્રતો, ત્યાગ, સહન કરવામાં કોના જેવું બનવાનું છે? મહાન થઈને શું કરવાનું છે?

જ. સામાયિકમાં પુણિયા શ્રાવક જેવા, વ્રતોમાં આનંદ શ્રાવક જેવા, ત્યાગમાં શાલિભદ્ર જેવા, સહન કરવામાં મહાવીર સ્વામી જેવા બનવાનું છે. મહાન થઈને આત્મ ઉદ્ધાર કરવાનો છે અને જગતનું કલ્યાણ કરવાનું છે.

૪. આત્મા શેના દ્વારા દેખાતો નથી? આત્માને કોણ જોઈ શકે છે? (૧×૬)

જ. આત્મા આંખ દ્વારા દેખાતો નથી. આત્માને અરિહંતા અને સિદ્ધ ભગવાન જોઈ શકે છે.

૫. હું કોના માટે પાપ કરું છું?

જ. હું માતા, પિતા, શરીર અને ધન માટે પાપ કરું છું.

૬. જે પોતે દુઃખી અને અશાંત હોય તે શું ન કરી શકે?

જ. જે પોતે દુઃખી હોય તે બીજાને દુઃખથી બચાવી ન શકે. જે પોતે અશાંત હોય તે બીજાને શાંતિ ન આપી શકે.

૭. સુખ–દુઃખમાં શું ન કરવું?

જ. સુખથી ફૂલી ન જવું. દુઃખથી ડરી ન જવું.

૮. ઉપાશ્રયમાં શા માટે જવાનું છે?

જ. કર્મબંધનને તોડવાનો ઉપદેશ સાંભળવા જવાનું છે.

૯. શેની પ્રાપ્તિ માટે જ્ઞાનવૃદ્ધિના બોલનું ધ્યાન રાખવાનું છે?

જ. સમ્યક્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અને વૃદ્ધિ માટે જ્ઞાનવૃદ્ધિના બોલનું ધ્યાન રાખવાનું છે.

(આ) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધારીને લખો. **(૫)**

	જવાબ
૧. ઉત્તરાસંગ એ બીજો અભિગમ છે.	**ખોટું, ઉત્તરાસંગ એ ચોથો અભિગમ છે.**
૨. સાધુ સાચું શરણ આપે છે.	**સાચું.**
૩. સેવા માટે ગૌતમને યાદ કરશું.	**ખોટું, સેવા માટે નંદીષેણ મુનિણે યાદ કરશું.**
૪. ક્ષણિક વસ્તુઓ પર મમત્વ કરવું જોઈએ.	**ખોટું, ક્ષણિક વસ્તુઓ પર મમત્વ ન કરવું જોઈએ.**
૫. આત્માને મોક્ષમાં રૂપી કહેવાય છે.	**ખોટું, આત્માને મોક્ષમાં અરૂપી અને અમર કહેવાય છે.**

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૬)**

૧. મૂળા શેઠાણીએ ચંદનબાળાને શું દુ:ખ આપ્યા?

જ. ધનાવહ શેઠ બહારગામ ગયા પછી મૂળા શેઠાણીએ ચંદનબાળા બોલાવીને કડવા વચનો કહ્યા. તેના માથાના વાળ મૂંડાવી નાખ્યા, પગમાં બેડી નાખી અને ઘરના ભોંયરામાં ગુપ્ત રીતે પૂરીને તાળું દઈ દીધું.

૨. મેઘમાળીને પાર્શ્વનાથ ભગવાનને ઉપસર્ગ આપતા જોઈ ધરણેન્દ્ર દેવે શું કહ્યું?

જ. અરે ! ઓ દુષ્ટ તું આ શું કરે છે? આ ત્રણે લોકના નાથને કષ્ટ આપીને શા માટે તું પાપ કર્મોથી ભારે બની બની રહ્યો છે? તું તારી માયા જલદી સંકેલી લે.

૩. મુનિએ બાળકને કોની, કેવી રીતે સેવા કરવાનું કહ્યું?

જ. આ જગતમાં કેટલાય દુ:ખી જીવો છે તેમની પ્રેમથી સેવા કર, સેવા કરવામાં તારું દુ:ખ ભૂલાઈ જશે. સેવા સંસારમાં રહીને પણ કરી શકાય અને સાચી છકાય જીવોની દયારૂપ આત્માની સેવા સાધુ થઈને પણ કરી શકાય.

(આ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? **(૪)**

	જવાબ
૧. અરે મૂર્ખ ! હું જરાપણ હરી–ફરી શક્તો નથી.	**બિમાર સાધુ નંદીષેણ મુનિને કહે છે.**
૨. આ તપશ્ચર્યા સાચી તપશ્ચર્યા નથી.	**પાર્શ્વનાથ ભગવાને તાપસને કહે છે.**
૩. આંગણે આવેલા સંત પાછા જાય.	**ચંદનબાળા મનમાં વિચારે છે.**
૪. તમારી સેવા ખરેખર અદ્ભૂત અને અનન્ય છે.	**દેવો નંદીષેણ મુનિને કહે છે.**

(૧૦)

પ્ર.૫ નીચેના કાવ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. મારા તનને .... પ્રાણ છે.	**પાના નં. ૫૯ કડી ૧/૨**
૨. દુ:ખ .... ખાળવાના.	**પાના નં. ૬૦ કડી ૧.**
૩. મા–બાપ .... છોડાવું છું.	**પાના નં. ૫૯ કડી ૪.**
૪. પંચ .... અપાર.	**પાના નં. ૬૦ કડી ૧.**

જય – જિનેન્દ્ર